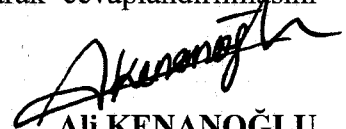

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıda belirtilen soruların Adalet Bakanı Sn. Abdulhamit GÜL tarafından anayasanın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Ali KENANOĞLU

İstanbul Milletvekili

2002 yılında yayınlanan 2002/4100 sayılı Bakanlar Kurulu kararı uyarınca, ibadethanelerin elektrik parası ödemekten muaf tutulacağı yönünde bir karar alınmış, cemevleri ise bu kararın dışında bırakılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı bir fon aracılığıyla elektrik faturalarının ödenmesi kararlaştırılan ibadethaneler cami, mescit, kilise ve sinagog ile sınırlı tutulmuştur. Cemevlerinin de ibadethane statüsünde değerlendirilip bir ve aynı imkânlardan yararlanmaları konusunda yargıya yapılan başvurular ise sonuçsuz bırakılmıştır. Nitekim, bu konuda, 2012 yılında Yargıtay 7.Hukuk Dairesi cemevlerinin ibadethane olmadığı yönünde karar vermiştir.

İç hukuk yollarının tükenmesi, bir diğer deyişle iç hukukta yapılan başvurulara rağmen Alevilerin maruz kaldığı ayrımcılık noktasında aleyhte kararlar verilmesi neticesinde, konu 7 Mayıs ve 31 Ağustos 2010 yılında sırasıyla 32093/10 ve 62649/10 başvuru numaralı dosyalar ile AİHM'e taşınmıştır.

32093/10 no'lu dosyanın 2 Aralık 2014 tarihli kararında ve 62649/10 no'lu dosyanın 26 Nisan 2016 tarihli kararında belirtildiği üzere AİHM cemevlerinin ibadethane olduğu kararına varmıştır. AİHS'in inanç özgürlüğünü güvence altına alan 9. maddesinin ve ayrımcılığı mahkûm eden 14. maddesinin ihlal edildiğine işaret eden AİHM, cemevlerinin hâlihazırda diğer inançlara sağlanan fondan yararlanamaması durumunu ayrımcılık olarak not etmiştir. Sözleşme gereğince imzacı devletlerin bütün inançlara eşit ve tarafsız yaklaşması gerektiğini belirten AİHM, Avrupa Konseyi üyesi bir ülke olarak Türkiye Cumhuriyeti devletinin inançlar karşısında tarafsız olma yükümlülüğünü hatırlatmış ve bu konuda bir ihlal tespit etmiştir.

Yanı sıra, 26 Nisan 2016 tarihinde AİHM'in 17 yargıçlı Büyük Daire'si tarafından alınan karara göre ise, hükümet yaptığı Alevilik tanımıyla, hem Aleviliğin hukuksal statü kazanmasının önüne geçmiş hem de inancın meşruiyeti hususunda kendisini belirleyici addederek tarafsızlık

ilkesini çiğnemiştir. Buradan hareketle, AIHM, hukuki statü sahibi olamayan Alevilerin din özgürlüğü hakkını fiilen kullanmalarının engellendiği yönündeki kararını deklere etmiştir.

AIHM'in Cemevlerinin ibadethane olduğunu, Türkiye'deki dini uygulamalarda ayrımcılık yapıldığını ve eşit vatandaşlık kurallarının ihlal edildiğini deklere ettiği kararı, tükenen iç hukuku da bağlamaktadır. Ve, tam da bu sebeple, 2015 yılında Yargıtay 3.Hukuk Dairesi Başkanlığı elektrik faturalarını ödemediği gerekçesiyle BEDAŞ tarafından Cem Vakfı'na açılan dava (Esas No:2014/11238. Karar No:2015/9711) sonucunda Cem Vakfı aleyhine başlatılan icra kararını bozmuştur/bozmak zorunda kalmıştır. 2018/3515 esas no ve 2018/10602 karar no'lu dosya ile birlikte de, anayasanın 90.maddesi gereğince, 29 Kasım 2018 tarihinde aldığı kararla cemevlerinin ibadethane olduğuna ve devletin diğer ibadethanelere sağladığı imkanların cemevleri için de geçerli olduğu kararını onamıştır.

Fakat 2014 yılındaki AIHM kararına ve 2015 yılındaki Yargıtay 3.Hukuk Dairesi kararına rağmen cemevlerinin ibadethane olduğu yönünde iç hukukta henüz bir düzenleme yapılmamıştır. AIHM'in cemevlerinin ibadethane olduğu yönünde verdiği kararlar göz önünde bulundurulduğunda, Avrupa Komisyonu ülkeler arasında yer alan Türkiye'nin iç hukukunda bu kararlar ve AIHS ışığında yeni bir düzenlemeye gidilmesi yasal olarak zorunludur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14. maddesi uyarınca Avrupa Konseyi üyesi ülkeler sözleşmede belirtilen hak ve özgürlükleri ayrımcılık gözetmeksizin herkese sağlamakla mükelleftirler. Aynı sözleşmenin 9. maddesi ise herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahip olduğunu belirtirken aynı zamanda bunların açıklanabilme özgürlüğüne de işaret etmektedir. Cami, kilise, sinagog gibi Cemevinin de ibadethane olduğu yönünde alınan kararın uygulanabilmesi için iç hukukta yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi taktirde, Türkiye Cumhuriyeti devletinin çeşitli yaptırımlar ile karşı karşıya kalması muhtemeldir: Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupa Konseyi üyeliğinden çekilmesi ve oy kullanım hakkından men edilmesi istenebilir, Türkiye Cumhuriyeti denetim sürecine tabi tutulabilir ve Türkiye Cumhuriyeti'nin üyelik süreci durdurulabilir.

Tüm bunlar düşünüldüğünde,

- 1) Kararların 2014 ve 2016 yılında alınmasına rağmen iç hukukta hala bir düzenlemeye gidilmemesinin gerekçesi nedir?

- 2) Avrupa Konseyi ülkelerden biri olması sebebiyle AIHM tarafından alınan kararları uygulamakla mükellef olan, aksi taktirde çeşitli yaptırımlarla karşılaşacak olan Türkiye Cumhuriyeti devleti iç hukukta bu kararlara koşut yeni düzenlemeler yapacak mıdır?
- 3) Düzenlemeler yapıldığı taktirde cemevlerinin ibadethane olduğu yönünde alınan karar tüm cemevlerini kapsayacak mıdır? Din ve inanç özgürlüğü konusunda tarafsız olmakla mükellef olan devlet Alevilerin ibadetlerini ifa ettikleri her mekânı ibadethane olarak kabul edip gerekli imkânlardan yararlanmalarının mümkün zeminini sağlayacak mıdır?